ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

της 2ας Οκτωβρίου 2003 *

Στην υπόθεση C-148/02,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Conseil d'État (Βέλγιο) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Carlos Garcia Avello

και

État belge,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 17 ΕΚ και 18 ΕΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ολομέλεια),

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, M. Wathelet, R. Schintgen και C. W. A. Timmermans, προέδρους τμήματος, D. A. O. Edward,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

A. La Pergola, P. Jann και B. Σκουρή, F. Macken και N. Colneric, S. von Bahr, J. N. Cunha Rodrigues (εισηγητή) και A. Rosas, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: F. G. Jacobs
γραμματέας: M.-F. Contet, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— ο C. Garcia Avello, εκπροσωπούμενος από τον P. Kileste, avocat,

— το État belge, εκπροσωπούμενο από τον A. Snoecx, επικουρούμενο από τον J. Bourtembourg, avocat,

— η Δανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. Bering Liisberg,

— η Κυβέρνηση των Κάτω Χωρών, εκπροσωπούμενη από την H. G. Sevenster,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον J. L. Iglesias Buhigues, την C. O'Reilly και τον D. Martin,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις του C. Garcia Avello, εκπροσωπούμενου από τον P. Kileste, του État belge, εκπροσωπούμενου από τον C. Molitor, avocat, της Δανικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον J. Molde, της Ολλανδικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον N. A. J. Bel, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τον J. L. Iglesias Buhigues, την C. O'Reilly και τον D. Martin, κατά τη συνεδρίαση της 11ης Μαρτίου 2003,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 22ας Μαΐου 2003,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2002, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 24 Απριλίου 2002, το Conseil d'État υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, ένα προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 17 ΕΚ και 18 ΕΚ.

2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του C. Garcia Avello, ενεργούντος ως νομίμου εκπροσώπου των τέκνων του, και του État belge (Βελγικού Δημοσίου), σχετικής με αίτηση μεταβολής του επωνύμου των τέκνων.

Νομικό πλαίσιο

Α — *Κοινοτική νομοθεσία*

3 Σύμφωνα με το άρθρο 12, παράγραφος 1, ΕΚ:

«Εντός του πεδίου εφαρμογής της παρούσας Συνθήκης και με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεών της, απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγενείας.»

4 Το άρθρο 17 ΕΚ ορίζει τα εξής:

«1. Θεσπίζεται ιθαγένεια της Ένωσης. Πολίτης της Ένωσης είναι κάθε πρόσωπο που έχει την υπηκοότητα ενός κράτους μέλους. Η ιθαγένεια της Ένωσης συμπληρώνει και δεν αντικαθιστά την εθνική ιθαγένεια.

2. Οι πολίτες της Ένωσης έχουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται από την παρούσα Συνθήκη.»

5 Το άρθρο 18, παράγραφος 1, ΕΚ ορίζει:

«Κάθε πολίτης της Ένωσης έχει το δικαίωμα να κυκλοφορεί και να διαμένει ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών, υπό την επιφύλαξη των περιορισμών και με τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στην παρούσα Συνθήκη και στις διατάξεις που θεσπίζονται για την εφαρμογή της.»

Β — *Εθνική νομοθεσία και πρακτική*

Το βελγικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο

6 Το άρθρο 3, τρίτο εδάφιο, του βελγικού αστικού κώδικα ορίζει:

«Η νομοθεσία περί της προσωπικής καταστάσεως και ικανότητας των προσώπων διέπει τους Βέλγους πολίτες, ακόμη και τους κατοικούντες στην αλλοδαπή.»

7 Τα βελγικά δικαστήρια στηρίζονται στη διάταξη αυτή για να εφαρμόσουν τον κανόνα βάσει του οποίου η προσωπική κατάσταση και η ικανότητα των προσώπων διέπονται από την εθνική νομοθεσία του Βελγίου.

8 Κατά το Βελγικό Δημόσιο, όταν ένας Βέλγος υπήκοος έχει, πέραν της βελγικής, και άλλη ιθαγένεια, για τις βελγικές αρχές υπερισχύει η βελγική, κατ' εφαρμογήν του εθιμικού κανόνα που κωδικοποιήθηκε με το άρθρο 3 της Συμβάσεως της Χάγης της 12ης Μαΐου 1930 περί ορισμένων ζητημάτων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου σχετικών

με την ιθαγένεια (*Συλλογή Συνθηκών της Κοινωνίας των Εθνών*, τόμος 179, σ. 89, στο εξής: Σύμβαση της Χάγης), σύμφωνα με το οποίο «τα πρόσωπα με διπλή ή πολλαπλή ιθαγένεια θεωρούνται υπήκοοι καθενός από τα κράτη των οποίων έχουν την ιθαγένεια».

Ο βελγικός αστικός κώδικας

9 Σύμφωνα με το άρθρο 335 του αστικού κώδικα, που περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο V με τίτλο «Αποτελέσματα της καταγωγής», του τίτλου VII («Περί καταγωγής»):

«1. Το τέκνο του οποίου έχει αποδειχθεί η βιολογική σχέση μόνο με τον πατέρα ή τόσο με τον πατέρα όσο και με τη μητέρα φέρει το επώνυμο του πατέρα του, εκτός αν ο πατέρας νυμφεύθηκε έτερη γυναίκα, πλην της συζύγου του, και απέκτησε κατά τον μεταξύ τους γάμο τέκνο το οποίο έχει αναγνωρίσει.

[...]»

10 Στο κεφάλαιο II με τίτλο «Μεταβολή ονόματος και επωνύμου» του νόμου της 15ης Μαΐου 1987 περί ονομάτων και επωνύμων, το άρθρο 2 ορίζει τα εξής:

«Κάθε πρόσωπο που για κάποιο λόγο επιθυμεί τη μεταβολή του επωνύμου ή του ονόματός του πρέπει να υποβάλει σχετική αιτιολογημένη αίτηση στον Υπουργό Δικαιοσύνης.

Σχετική αίτηση μπορεί να υποβάλει ο ενδιαφερόμενος αυτοπροσώπως ή δια του νομίμου εκπροσώπου του.»

11 Το άρθρο 3, που περιλαμβάνεται στο ίδιο κεφάλαιο του εν λόγω νόμου, ορίζει:

«Ο Υπουργός Δικαιοσύνης μπορεί να χορηγήσει άδεια μεταβολής ονόματος όταν τα αιτούμενα ονόματα δεν δημιουργούν σύγχυση και δεν δύνανται να προκαλέσουν ζημία στον αιτούντα ή σε τρίτους.

Ο Βασιλεύς μπορεί, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, να χορηγήσει άδεια μεταβολής επωνύμου αν εκτιμά ότι η αίτηση στηρίζεται σε σοβαρούς λόγους και το αιτούμενο επώνυμο δεν δημιουργεί σύγχυση και δεν δύναται να προκαλέσει ζημία στον αιτούντα ή σε τρίτους.»

Η βελγική διοικητική πρακτική στον τομέα της μεταβολή επωνύμου

12 Το Βελγικό Δημόσιο επισημαίνει ότι, για να περιορισθούν τα μειονεκτήματα που απορρέουν από τη διπλή ιθαγένεια, οι βελγικές αρχές προτείνουν, σε περιπτώσεις όπως αυτή της κύριας δίκης, τη μεταβολή του επωνύμου κατά τρόπο ώστε τα τέκνα να φέρουν μόνον το πρώτο στοιχείο του επωνύμου του πατέρα τους. Κατ' εξαίρεση και ιδίως όταν δεν υφίστανται πολλά συνδετικά στοιχεία με το Βέλγιο, είναι δυνατόν να δοθεί επώνυμο σύμφωνο με την αλλοδαπή νομοθεσία, ιδίως στην περίπτωση κατά την οποία η οικογένεια έζησε στην αλλοδαπή, σε χώρα στην οποία το τέκνο είναι εγγεγραμμένο σε μητρώο με διπλό επώνυμο, και τούτο προκειμένου να μη θιγεί η ομαλή ένταξή του. Προσφάτως η διοίκηση έλαβε ηπιότερη θέση, ιδίως για τις περιπτώσεις κατά τις οποίες το πρώτο τέκνο που απέκτησε εκ της γεννήσεως ισπανική ιθαγένεια φέρει διπλό επώνυμο σύμφωνα με το ισπανικό δίκαιο, ενώ το δεύτερο τέκνο, βελγικής και ισπανικής ιθαγένειας, φέρει το διπλό επώνυμο του πατέρα του, σύμφωνα με το άρθρο 335, παράγραφος 1, του Αστικού Κώδικα, και τούτο προς αποκατάσταση της ενότητας του επωνύμου εντός της οικογένειας.

Διαφορά της κύριας δίκης και προδικαστικό ερώτημα

13 Ο C. Garcia Avello, Ισπανός υπήκοος, και η I. Weber, βελγικής ιθαγένειας, κατοικούν στο Βέλγιο, όπου τέλεσαν γάμο το 1986. Τα δύο τέκνα του ζεύγους, η Esmeralda και ο Diego, γεννηθέντες το 1988 και το 1992, αντιστοίχως, έχουν διπλή ιθαγένεια, βελγική και ισπανική.

14 Σύμφωνα με το βελγικό δίκαιο, ο Βέλγος υπάλληλος του ληξιαρχείου ενέγραψε τα τέκνα στη ληξιαρχική πράξη γεννήσεως με το επώνυμο του πατέρα τους, δηλαδή «Garcia Avello».

15 Ο C. Garcia Avello και η σύζυγός του, με αιτιολογημένη αίτηση που απηύθυναν στον Υπουργό Δικαιοσύνης στις 7 Νοεμβρίου 1995, ζήτησαν, ως νόμιμοι εκπρόσωποι των δύο τέκνων τους, τη μεταβολή του επωνύμου τους σε «Garcia Weber», επισημαίνοντας ότι, βάσει της συνήθειας που καθιερώνει το ισπανικό δίκαιο, το επώνυμο των τέκνων έγγαμου ζεύγους αποτελείται από το πρώτο στοιχείο του επωνύμου του πατέρα τους, ακολουθούμενο από το επώνυμο της μητέρας τους.

16 Από τη δικογραφία προκύπτει ότι οι ενδιαφερόμενοι ενεγράφησαν στην προξενική αρχή της Ισπανίας στο Βέλγιο με το επώνυμο «Garcia Weber».

17 Με έγγραφο της 30ής Ιουλίου 1997, οι βελγικές αρχές πρότειναν στον προσφεύγοντα της κύριας δίκης να μεταβάλει το επώνυμο των τέκνων του σε «Garcia», αντί του επωνύμου που ζητήθηκε, πρόταση την οποία ο προσφεύγων της κύριας δίκης και η σύζυγός του απέρριψαν με επιστολή της 18ης Αυγούστου 1997.

18 Με έγγραφο της 1ης Δεκεμβρίου 1997, ο Υπουργός Δικαιοσύνης ανακοίνωσε στον C. Garcia Avello ότι η αίτησή του απορρίφθηκε για τους εξής λόγους: «Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι δεν υφίστανται επαρκείς λόγοι για να προτείνει στον Βασιλέα να σας επιτρέψει τη μεταβολή του επωνύμου σας σε "Garcia Weber". Συγκεκριμένα, κάθε αίτηση περί προσθήκης του επωνύμου της μητέρας στο επώνυμο του πατέρα, προκειμένου για τέκνο, συνήθως απορρίπτεται, διότι στο Βέλγιο τα τέκνα φέρουν το επώνυμο του πατέρα τους».

19 Στις 29 Ιανουαρίου 1998 ο προσφεύγων της κύριας δίκης άσκησε, ως νόμιμος εκπρόσωπος των ανήλικων τέκνων του Esmeralda και Diego, προσφυγή περί ακυρώσεως της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Conseil d' État, το οποίο, αφού έλαβε υπόψη τα επιχειρήματα των διαδίκων και έκρινε ότι το άρθρο 43 ΕΚ δεν ασκεί επιρροή διότι, ως προς τα ανήλικα τέκνα που αφορά η επίδικη αίτηση, δεν τίθεται ζήτημα προφανούς παραβιάσεως της ελευθερίας εγκαταστάσεως, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Πρέπει οι αρχές του κοινοτικού δικαίου στον τομέα της ευρωπαϊκής ιθαγενείας και της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων, που προβλέπουν ειδικώς τα άρθρα 17 και 18 της Συνθήκης της 25ης Μαρτίου 1957 περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, να ερμηνευθούν κατά την έννοια ότι δεν επιτρέπουν στις βελγικές διοικητικές αρχές, στις οποίες υποβλήθηκε αίτηση μεταβολής επωνύμου ανηλίκων τέκνων που κατοικούν στο Βέλγιο και έχουν διπλή ιθαγένεια, βελγική και ισπανική —αίτηση της οποίας η αιτιολογία στηρίζεται, χωρίς να συντρέχουν άλλες ιδιαίτερες περιστάσεις, στο γεγονός ότι τα τέκνα αυτά πρέπει να φέρουν το επώνυμο που τους αναγνωρίζεται βάσει του ισπανικού δικαίου και της ισπανικής παραδόσεως—, να αρνηθούν την εν λόγω μεταβολή, ισχυριζόμενες, πρώτον, ότι μια τέτοια αίτηση "συνήθως απορρίπτεται, διότι στο Βέλγιο τα τέκνα φέρουν το επώνυμο του πατέρα τους" —ιδίως όταν η συνήθης στάση των αρχών προκύπτει από το ότι η χορήγηση ετέρου επωνύμου δύναται, στο πλαίσιο της κοινωνικής ζωής στο Βέλγιο, να προκαλέσει αμφισβητήσεις περί της καταγωγής του οικείου τέκνου—, δεύτερον, ότι, για να περιορισθούν τα μειονεκτήματα που απορρέουν από τη διπλή ιθαγένεια, προτείνεται, εξάλλου, στους αιτούντες που βρίσκονται σε τέτοια κατάσταση να διατηρήσουν μόνον το πρώτο [στοιχείο του επωνύμου] του πατέρα και, τέλος, ότι είναι δυνατή, κατ' εξαίρεση, η λήψη ευνοϊκής αποφάσεως όταν δεν υφίστανται αρκετά συνδετικά στοιχεία με το Βέλγιο ή είναι σκόπιμη η αποκατάσταση της χρήσεως κοινού επωνύμου μεταξύ των μελών μιας οικογένειας;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

20 Εκ προοιμίου, επιβάλλεται να εξεταστεί αν, αντιθέτως προς την άποψη του Βελγικού Δημοσίου, της Δανικής Κυβερνήσεως και της Κυβερνήσεως των Κάτω Χωρών, η επίδικη στην κύρια δίκη κατάσταση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου και, ειδικότερα, στις διατάξεις της Συνθήκης περί ιθαγένειας της Ενώσεως.

21 Το άρθρο 17 ΕΚ προβλέπει ότι κάθε πρόσωπο που έχει την ιθαγένεια κράτους μέλους είναι πολίτης της Ενώσεως (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 11ης Ιουλίου 2002, C-224/98, D'Hoop, Συλλογή 2002, σ. I-6191, σκέψη 27). Δεδομένου ότι τα τέκνα του C. Garcia Avello έχουν την ιθαγένεια κράτους μέλους, έχουν την ιδιότητα αυτή.

22 Όπως επανειλημμένως επισήμανε το Δικαστήριο (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2002, C-413/99, Baumbast και R, Συλλογή 2002, σ. I-7091, σκέψη 82), το καθεστώς του πολίτη της Ενώσεως καθιερώθηκε για να αποτελέσει το βασικό καθεστώς των υπηκόων των κρατών μελών.

23 Αυτή η ιδιότητα εξασφαλίζει στους πολίτες που βρίσκονται στην ίδια κατάσταση τη δυνατότητα να απολαύουν, εντός του καθ' ύλην πεδίου εφαρμογής της Συνθήκης ΕΚ, της ίδιας νομικής μεταχειρίσεως, ανεξαρτήτως της ιθαγένειάς τους και υπό την επιφύλαξη των ρητώς προβλεπομένων επ' αυτού εξαιρέσεων (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2001, C-184/99, Grzelczyk, Συλλογή 2001, σ. I-6193, σκέψη 31, και προπαρατεθείσα απόφαση D'Hoop, σκέψη 28).

24 Μεταξύ των καταστάσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου περιλαμβάνονται, ιδίως, αυτές που άπτονται της ασκήσεως των θεμελιωδών

ελευθεριών που προστατεύει η Συνθήκη και της ασκήσεως της ελευθερίας κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών, την οποία απονέμει το άρθρο 18 ΕΚ (απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 1998, C-274/96, Bickel και Franz, Συλλογή 1998, σ. I-7637, σκέψεις 15 και 16, καθώς και προπαρατεθείσες αποφάσεις Grzelczyk, σκέψη 33, και D'Hoop, σκέψη 29).

25 Μολονότι στο ισχύον κοινοτικό δίκαιο οι κανόνες που διέπουν το επώνυμο των προσώπων εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, οι κανόνες αυτοί οφείλουν ωστόσο, στο πλαίσιο ασκήσεως αυτής της αρμοδιότητας, να τηρούν το κοινοτικό δίκαιο (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 2ας Δεκεμβρίου 1997, C-336/94, Dafeki, Συλλογή 1997, σ. I-6761, σκέψεις 16 έως 20) και, ειδικότερα, τις διατάξεις της Συνθήκης που αφορούν την παρεχόμενη σε όλους τους πολίτες της Ενώσεως ελευθερία κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών (απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 2000, C-135/99, Elsen, Συλλογή 2000, σ. I-10409, σκέψη 33).

26 Η ιθαγένεια της Ενώσεως, που προβλέπεται από το άρθρο 17 ΕΚ, δεν έχει ως σκοπό την επέκταση του καθ' ύλην πεδίου εφαρμογής της Συνθήκης και σε εσωτερικές καταστάσεις οι οποίες δεν έχουν κανένα συνδετικό στοιχείο με το κοινοτικό δίκαιο (απόφαση της 5ης Ιουνίου 1997, C-64/96 και C-65/96, Uecker και Jacquet, Συλλογή 1997, σ. I-3171, σκέψη 23).

27 Ωστόσο, υφίσταται σύνδεσμος με το κοινοτικό δίκαιο προκειμένου για τα πρόσωπα που βρίσκονται σε κατάσταση όμοια με αυτή των τέκνων του G. Avello, τα οποία είναι υπήκοοι κράτους μέλους και διαμένουν νομίμως εντός άλλου κράτους μέλους.

28 Στο συμπέρασμα αυτό δεν μπορεί να αντιταχθεί το ότι οι ενδιαφερόμενοι της κύριας δίκης έχουν επίσης την ιθαγένεια του κράτους μέλους στο οποίο διαμένουν από τη γέννησή τους, η οποία, σύμφωνα με τις αρχές του εν λόγω κράτους, είναι, για τον λόγο αυτό, η μόνη ιθαγένεια που το κράτος αυτό αναγνωρίζει. Πράγματι, δεν απόκειται στη νομοθεσία του κράτους μέλους να περιορίζει τα αποτελέσματα της απονομής της

ιθαγένειας άλλου κράτους μέλους, επιβάλλοντας, για την άσκηση των προβλεπόμενων από τη Συνθήκη θεμελιωδών ελευθεριών, πρόσθετη προϋπόθεση αναγνωρίσεως της εν λόγω ιθαγένειας (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 7ης Ιουλίου 1992, C-369/90, Micheletti κ.λπ., Συλλογή 1992, σ. I-4239, σκέψη 10). Εξάλλου, το άρθρο 3 της Συμβάσεως της Χάγης, στην οποία στηρίζεται το Βασίλειο του Βελγίου για να αναγνωρίσει την ιθαγένεια που υπερισχύει στην περίπτωση που ο ενδιαφερόμενος έχει, πλην της βελγικής, και άλλη ιθαγένεια, δεν επιβάλλει υποχρέωση, αλλά προβλέπει απλή δυνατότητα προτάξεως της βελγικής ιθαγένειας έναντι οποιασδήποτε άλλης.

29 Υπό τις συνθήκες αυτές, τα τέκνα του προσφεύγοντος της κύριας δίκης μπορούν να επικαλεστούν το δικαίωμα που τους αναγνωρίζει το άρθρο 12 ΕΚ, περί απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων λόγω ιθαγένειας, από πλευράς των κανόνων που διέπουν το επώνυμό τους.

30 Συνεπώς, επιβάλλεται να διευκρινιστεί αν τα άρθρα 12 ΕΚ και 17 ΕΚ απαγορεύουν σε βελγική διοικητική αρχή να απορρίψει αίτηση μεταβολής επωνύμου σε περιπτώσεις όπως της κύριας δίκης.

31 Συναφώς, κατά πάγια νομολογία, η αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων επιβάλλει να μην αντιμετωπίζονται παρόμοιες καταστάσεις κατά τρόπο διαφορετικό και να μην αντιμετωπίζονται διαφορετικές καταστάσεις καθ' όμοιο τρόπο, εκτός εάν μια τέτοια αντιμετώπιση δικαιολογείται αντικειμενικώς (απόφαση της 17ης Ιουλίου 1997, C-354/95, National Farmers' Union κ.λπ., Συλλογή 1997, σ. I-4559, σκέψη 61). Τέτοια αντιμετώπιση θα μπορούσε να δικαιολογηθεί μόνον αν στηριζόταν σε αντικειμενικά στοιχεία, ανεξαρτήτως της ιθαγένειας των ενδιαφερομένων και ανάλογα προς τον θεμιτώς επιδιωκόμενο σκοπό (βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσα απόφαση D'Hoop, σκέψη 36).

32 Εν προκειμένω, είναι γεγονός ότι τα πρόσωπα που έχουν, πέραν της βελγικής ιθαγένειας, την ιθαγένεια άλλου κράτους μέλους τυγχάνουν, κατά κανόνα, της ίδιας

μεταχειρίσεως με τα πρόσωπα που έχουν μόνον τη βελγική ιθαγένεια, διότι στο Βέλγιο οι έχοντες τη βελγική ιθαγένεια θεωρούνται αποκλειστικώς Βέλγοι. Όπως και στους Βέλγους υπηκόους, στους Ισπανούς υπηκόους που έχουν επιπλέον και βελγική ιθαγένεια δεν παρέχεται συνήθως η δυνατότητα να μεταβάλουν το επώνυμό τους, με την αιτιολογία ότι στο Βέλγιο τα τέκνα φέρουν το επώνυμο του πατέρα τους.

33 Η βελγική διοικητική πρακτική, η οποία, όπως προκύπτει από τη σκέψη 12 της παρούσας αποφάσεως, δέχεται τις παρεκκλίσεις από τον προαναφερθέντα κανόνα, δεν συμπεριλαμβάνει στις εν λόγω παρεκκλίσεις την περίπτωση των τελούντων σε κατάσταση όπως αυτή της κύριας δίκης και επιδιώκουν να αποκασταστήσουν το πρόβλημα της διαφοράς του επωνύμου τους που απορρέει από την εφαρμογή της νομοθεσίας δύο κρατών μελών.

34 Συνεπώς, επιβάλλεται να εξακριβωθεί αν οι δύο αυτές κατηγορίες προσώπων βρίσκονται στην ίδια κατάσταση ή αν, αντιθέτως, η κατάστασή τους είναι διαφορετική, οπότε, σύμφωνα με την αρχή περί απαγορεύσεως των διακρίσεων, οι Βέλγοι υπήκοοι που έχουν ιθαγένεια και ετέρου κράτους μέλους, όπως τα τέκνα του C. Garcia Avello, μπορούν να αξιώσουν διαφορετική μεταχείριση απ' αυτή της οποίας τυγχάνουν τα άτομα που έχουν μόνο βελγική ιθαγένεια, εκτός αν η επίμαχη μεταχείριση δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους.

35 Αντιθέτως προς τους έχοντες μόνον τη βελγική ιθαγένεια, οι Βέλγοι υπήκοοι που έχουν και την ισπανική φέρουν διαφορετικά επώνυμα από πλευράς των δύο οικείων νομικών συστημάτων. Ειδικότερα, σε περιπτώσεις όπως αυτή της κύριας δίκης, τα ενδιαφερόμενα τέκνα δεν δικαιούνται να φέρουν το οικογενειακό επώνυμο που τους αναγνωρίζει η νομοθεσία του κράτους μέλους που καθόρισε το επώνυμο του πατέρα τους.

36 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας με το σημείο 56 των προτάσεών του, είναι γεγονός ότι αυτές οι περιπτώσεις διαφοράς επωνύμου είναι ικανές να προκαλέσουν σοβαρά μειονεκτήματα για τους ενδιαφερομένους, τόσο σε επαγγελματικό όσο και σε προσωπικό επίπεδο, τα οποία ανακύπτουν ιδίως από τις δυσκολίες τους να τύχουν, εντός του κράτους μέλους ιθαγένειας, των νομικών αποτελεσμάτων πράξεων ή εγγράφων φερόντων το επώνυμο που αναγνωρίζεται σε έτερο κράτος μέλος, του οποίου επίσης έχουν την ιθαγένεια. Όπως διαπιστώθηκε στη σκέψη 33 της παρούσας αποφάσεως, η λύση που προτείνουν οι διοικητικές αρχές, η οποία συνίσταται στην αναγνώριση στα τέκνα δικαιώματος να φέρουν μόνον το πρώτο στοιχείο του επωνύμου του πατέρα τους, δεν αίρει το πρόβλημα της διαφοράς επωνύμου που επιδιώκουν να αποφύγουν οι ενδιαφερόμενοι.

37 Υπό τις συνθήκες αυτές, οι Βέλγοι υπήκοοι που φέρουν διάφορα επώνυμα λόγω των διαφορετικών νομοθεσιών από τις οποίες διέπονται λόγω ιθαγένειας μπορούν να επικαλεστούν δυσκολίες ανακύπτουσες από την κατάστασή τους, οι οποίες τους διαφοροποιούν από τα άτομα που έχουν μόνον τη βελγική ιθαγένεια και, επομένως, μόνον ένα επώνυμο.

38 Πάντως, όπως επισημάνθηκε με τη σκέψη 33 της παρούσας αποφάσεως, οι βελγικές διοικητικές αρχές δεν δέχονται ότι στοιχειοθετούν «σοβαρούς λόγους», κατά την έννοια του άρθρου 3, δεύτερο εδάφιο, του προαναφερθέντος νόμου της 15ης Μαΐου 1987, οι αιτήσεις μεταβολής επωνύμου που υποβάλλουν Βέλγοι υπήκοοι ευρισκόμενοι σε κατάσταση αντίστοιχη μ' αυτή των τέκνων του προσφεύγοντος της κύριας δίκης προκειμένου να αποφύγουν τα διαφορετικά επώνυμα, με τη μοναδική αιτιολογία ότι στο Βέλγιο τα τέκνα βελγικής ιθαγένειας φέρουν, σύμφωνα με το βελγικό δίκαιο, το επώνυμο του πατέρα τους.

39 Επιβάλλεται να εξεταστεί αν η επίδικη πρακτική μπορεί να δικαιολογηθεί από τους λόγους που προέβαλαν, επικουρικώς, το Βελγικό Δημόσιο, η Δανική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση των Κάτω Χωρών.

40 Το Βελγικό Δημόσιο επισημαίνει ότι η αρχή της σταθερότητας του επωνύμου αποτελεί θεμελιώδη αρχή του κοινωνικού βίου, του οποίου αποτελεί πάντα ουσιαστικό στοιχείο, και ότι ο Βασιλεύς μπορεί να επιτρέψει τη μεταβολή του επωνύμου μόνον υπό εντελώς εξαιρετικές περιστάσεις, οι οποίες δεν συντρέχουν στην υπόθεση της κύριας δίκης. Όπως το Βελγικό Δημόσιο, η Κυβέρνηση των Κάτω Χωρών ισχυρίζεται ότι η προσβολή των δικαιωμάτων των τέκνων του προσφεύγοντος της κύριας δίκης μειώνεται κατά το μέτρο που τα εν λόγω τέκνα μπορούν, εν πάση περιπτώσει, να επικαλούνται την ισπανική ιθαγένειά τους και το επώνυμο που τους αναγνωρίζει το ισπανικό δίκαιο σε όλα τα κράτη μέλη πλην του Βελγίου. Η επίδικη πρακτική παρέχει τη δυνατότητα προλήψεως των κινδύνων συγχύσεως όσον αφορά την ταυτότητα ή την καταγωγή των ενδιαφερομένων. Κατά τη Δανική Κυβέρνηση, η εν λόγω πρακτική, στον βαθμό που εφαρμόζει τους ίδιους κανόνες στους Βέλγους υπηκόους που έχουν και την ιθαγένεια άλλου κράτους μέλους και στα άτομα που έχουν μόνον τη βελγική ιθαγένεια, συμβάλλει στη διευκόλυνση της ομαλής εντάξεως των πρώτων στο Βέλγιο και ενισχύει έτσι την εκπλήρωση του σκοπού που επιδιώκει η αρχή περί απαγορεύσεως των διακρίσεων.

41 Κανένας από τους λόγους αυτούς δεν μπορεί να δικαιολογήσει εγκύρως την επίδικη πρακτική.

42 Όσον αφορά, αφενός, την αρχή της σταθερότητας του οικογενειακού επωνύμου ως μέσου προλήψεως των κινδύνων συγχύσεως όσον αφορά την ταυτότητα ή την καταγωγή των ατόμων, επιβάλλεται η επισήμανση ότι, καίτοι η αρχή αυτή όντως συμβάλλει στη διευκόλυνση της αναγνωρίσεως της ταυτότητας των ατόμων και της καταγωγής τους, δεν είναι τόσο απαραίτητη ώστε να μη συμβιβάζεται με πρακτική κατά την οποία τα τέκνα που είναι υπήκοοι κράτους μέλους και έχουν επίσης την ιθαγένεια ετέρου κράτους μέλους μπορούν να φέρουν επώνυμο συνιστάμενο σε άλλα στοιχεία, πλην αυτών που προβλέπει το δίκαιο του πρώτου κράτους μέλους, το οποίο έχει, εξάλλου, εγγραφεί σε επίσημο μητρώο του δευτέρου κράτους μέλους. Επίσης, δεν αμφισβητείται ότι, κυρίως λόγω της εκτάσεως του ρεύματος μεταναστών στο εσωτερικό της Ενώσεως, διάφορα εθνικά συστήματα αναγνωρίσεως επωνύμου συνυπάρχουν στο ίδιο κράτος μέλος, οπότε η καταγωγή δεν μπορεί κατ' ανάγκη να εκτιμηθεί στον κοινωνικό βίο κράτους μέλους υπό το πρίσμα μόνον του συστήματος που εφαρμόζεται στους υπηκόους του τελευταίου αυτού κράτους μέλους. Επιπλέον,

ένα σύστημα που παρέχει τη δυνατότητα μεταβιβάσεως στοιχείων του επωνύμου των δύο γονέων όχι μόνο δεν προκαλεί σύγχυση όσον αφορά τον δεσμό συγγένειας μεταξύ των τέκνων, αλλά, αντιθέτως, συμβάλλει στην ενίσχυση της αναγνωρίσεως του δεσμού αυτού σε σχέση με τους δύο γονείς.

43 Όσον αφορά, αφετέρου, τον στόχο περί ομαλής εντάξεως στο κράτος που επιδιώκει η επίδικη πρακτική, αρκεί η υπενθύμιση ότι, λαμβανομένης υπόψη της συνυπάρξεως στα δύο κράτη μέλη διαφόρων συστημάτων αναγνωρίσεως επωνύμου για τους κατοίκους τους, μια πρακτική όπως η επίδικη της κύριας δίκης δεν είναι ούτε αναγκαία ούτε καν ικανή να διευκολύνει την ομαλή ένταξη των υπηκόων άλλων κρατών μελών στο Βέλγιο.

44 Τον δυσανάλογο χαρακτήρα της απορρίψεως από τις βελγικές αρχές αιτήσεων όπως αυτή της κύριας δίκης καθιστά κατά μείζονα λόγο προφανή το ότι, όπως προκύπτει από τη σκέψη 12 της παρούσας αποφάσεως και από το προδικαστικό ερώτημα, η επίδικη πρακτική δέχεται παρεκκλίσεις από την εφαρμογή του βελγικού συστήματος στον τομέα της μεταβιβάσεως του επωνύμου σε καταστάσεις παρεμφερείς με αυτή στην οποία βρίσκονται τα τέκνα του προσφεύγοντος της κύριας δίκης.

45 Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, επιβάλλεται να δοθεί στο προδικαστικό ερώτημα η απάντηση ότι τα άρθρα 12 ΕΚ και 17 ΕΚ πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι, υπό περιστάσεις όπως αυτή της κύριας δίκης, απαγορεύουν στη διοικητική αρχή κράτους μέλους να απορρίψει αίτηση μεταβολής επωνύμου αφορώσα ανήλικα τέκνα που κατοικούν σ' αυτό το κράτος μέλος και έχουν διπλή ιθαγένεια, ήτοι την ιθαγένεια του εν λόγω κράτους μέλους και ετέρου κράτους μέλους, όταν με την αίτηση αυτή ζητείται να αναγνωριστεί στα εν λόγω τέκνα η δυνατότητα να φέρουν το επώνυμο που τους αναγνωρίζεται βάσει του δικαίου και της παραδόσεως του δευτέρου κράτους μέλους.

Επί των δικαστικών εξόδων

46 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Δανική Κυβέρνηση, η Κυβέρνηση των Κάτω Χωρών και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ολομέλεια),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε, με διάταξη της 21ης Δεκεμβρίου 2001, το Conseil d'État, αποφαίνεται:

Τα άρθρα 12 ΕΚ και 17 ΕΚ πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι απαγορεύουν, υπό περιστάσεις όπως αυτή της κύριας δίκης, στη διοικητική αρχή κράτους

μέλους να απορρίψει αίτηση μεταβολής επωνύμου αφορώσα ανήλικα τέκνα που κατοικούν σ' αυτό το κράτος μέλος και έχουν διπλή ιθαγένεια, ήτοι την ιθαγένεια του εν λόγω κράτους μέλους και ετέρου κράτους μέλους, όταν με την αίτηση αυτή ζητείται να αναγνωριστεί στα εν λόγω τέκνα η δυνατότητα να φέρουν το επώνυμο που τους αναγνωρίζεται βάσει του δικαίου και της παραδόσεως του δευτέρου κράτους μέλους.

Rodríguez Iglesias Wathelet Schintgen

Timmermans Edward La Pergola

Jann Σκουρής Macken

Colneric von Bahr

Cunha Rodrigues Rosas

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 2 Οκτωβρίου 2003.

Ο Γραμματέας Ο Πρόεδρος

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias